

1971 1

KONINKLIJKE BOODSCHAP

Aan

de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van Wet tot wijziging van de eis in burgerlijke zaken.

De toelichtende memorie, die het Wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Soestdijk, 3 November 1950.

JULIANA.

1971 2

ONTWERP VAN WET

WIJ JULIANA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het algemeen wenselijk geacht wordt het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering in dier voege te wijzigen, dat de bevoegdheid van de eiser om zijn eis te veranderen en te vermeederen wordt verruimd;

Zo is het, dat Wij, de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel I

Artikel 134 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering wordt als volgt gelezen:

„De eiser is bevoegd tot de afloop van het geding zijn eis bij conclusie of bij acte ter rolle te verminderen, te veranderen of te vermeederen.

De gedaagde is bevoegd zich bij acte ter rolle tegen een verandering of vermeederen te verzetten, indien hij daardoor in zijn verdediging onredelijk wordt bemoeilijkt of het geding daardoor onredelijk wordt vertraagd.

De rechter zal, partijen gehoord, onverwijld op het verzet van de gedaagde beslissen. Tegen de beslissing des rechters staat geen hogere voorziening open.

De bevoegdheid van de eiser om zijn eis te veranderen of te vermeederen is uitgesloten, indien een of meer gedaagden niet in het geding zijn opgekomen.”

Artikel II

1. In artikel 343 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering vervallen de woorden „behalve in het geval dat de dagvaarding eene nieuwe vordering behelst, zoodanig als bij artikel 348 is toegelaten”.

2. Het eerste lid van artikel 348 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering vervalt. In het tweede lid van artikel 348 vervalt het woord „echter”, alsmede de woorden „,doch zal dezelve, al mogt hij ten principale worden in het gelijk gesteld, niettemin kunnen worden veroordeeld in de kosten der procedures tot op het voordragen dier wren van regten gevallen, indien hij dezelve in eersten aanleg had kunnen doen gelden”.

3. In artikel 349 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering vervallen de woorden „vorderingen en”.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en dat alle Ministeriële Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Justitie,

Handelingen der Staten-Generaal Bijlagen 1950—1951

1971 3

MEMORIE VAN TOELICHTING

Artikel I

De bepaling van artikel 134 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, die enerzijds wijziging van de eis toestaat, maar anderzijds verbiedt het onderwerp van de eis te veranderen of te vermeederen, is — misschien het meest door de weinig heldere redactie en door de tegenstelling tussen de mogelijkheid van wijziging van de eis en het verbod van verandering van het onderwerp van de eis — een belemmering om binnen de grenzen van de door de dagvaarding getekende rechtsbetrekking recht te doen op de werkelijke verhouding tussen partijen.

Nieuwere procesregelingen dan de onze kennen dit verbod niet meer. Met zovele woorden motiveert artikel 305 van de Engelse Rules of the Supreme Court (The Annual Practice 1948, pag. 487), dat wijziging van het partijstandpunt steeds mogelijk is „on such terms as may be just and as may be necessary for the purpose of determining the real questions in controversy between the parties.” En par. 235 van de Oostenrijkse Zivilprozessordnung laat, evenals par. 264 van het Duitse wetboek, „Klagsänderung” toe.

Ook te onzent bestaat algemeen het verlangen het verbod van artikel 134 te vervangen door een regeling, die meer vrijheid laat om in de daarvoor in aanmerking komende gevallen door wijziging van de eis en van de feiten, waarop deze berust, een op de werkelijke rechtsverhouding van partijen gebaseerde beslissing te kunnen geven. In het ontwerp der commissie-Gratama van 1920 is een dergelijke regeling opgenomen in de artikelen 181 en 182. Star Busmann bepleit in no. 200 van zijn Hoofdstukken van Burgerlijke Rechtsvordering (1948) een regeling als in dit ontwerp voorgesteld. Een overeenkomstige mening vindt men in de Richtlijnen der commissie-Dorhout Mees (1948), terwijl de algemene vergadering der Nederlandse Advocaten-Vereniging in 1949 met overgrote meerderheid heeft uitgesproken, dat aanvulling en wijziging van de gestelde feiten en van de eis mogelijk moet zijn, tenzij de wederpartij daardoor wordt benadeeld of het geding onredelijk wordt vertraagd (Advocatenblad van 15 October 1949, pag. 241).

De ondergetekende is van mening, dat aan het algemene verlangen naar wijziging van artikel 134 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering moet worden tegemoet gekomen.

Een onbepaalde mogelijkheid om de eis te wijzigen of te vermeederen zou de gedaagde in zijn verdediging echter ernstig kunnen benadelen. De bij de totstandkoming van het tegenwoordige wetboek gekozen oplossing om aan dat gevaar te ontkomen is evenwel een onjuiste. Men moet voorkomen, dat de mogelijkheid om de eis te wijzigen een vrijbrief voor de eiser wordt om onnodig in een laat stadium van het geding de gedaagde met een nieuwe eis of nieuwe feiten te verrassen. Maar men moet aan de andere kant vermijden, dat de rechter met verbetering van verzuimen of met na de dagvaarding opgekomen relevante feiten geen rekening mag houden. De vrijheid van de eiser om zijn eis (en daaronder worden naar algemeen wordt aangenomen tevens begrepen de feiten, waarop deze steunt) te wijzigen moet worden beperkt door het belang van de gedaagde om niet onredelijk in zijn verweer bemoeilijkt te worden en om het proces niet onnodig lang gerekt te zien. Waar de grenzen van eisers vrijheid liggen, zal van geval tot geval moeten worden beoordeeld. De wet, die algemene regels geeft, kan die grenzen slechts aanduiden, maar niet scherp afpalen. Tracht zij dit te doen, dan vervalt zij of in een te ruime wijzigingsbevoegdheid of in het strakke keurslijf van het huidige artikel 134. Het bijgaande ontwerp stelt dan ook — op het voetspoor der genoemde buitenlandse wetgevingen en van de latere Nederlandse ontwerpen — voor om wijziging van de eis als regel mogelijk te maken, doch de rechter de bevoegdheid te verlenen de wijziging te verbieden, indien zij naar zijn mening in strijd komt met de daaraan in het ontworpen nieuwe artikel 134 gestelde grenzen, die de rechter een grote vrijheid van beslissing laten.

Een regeling, die de mogelijkheid tot wijziging van de eis opent, stelt de wetgever voor twee problemen. In de eerste plaats zal hij zich, gelijk hierboven is uiteengezet, moeten afvragen hoe hij de grenzen van eisers bevoegdheid in verband met het belang van de gedaagde zal moeten aanduiden, en in de tweede plaats zal hij moeten nagaan, welke proces-technische gevolgen aan het toelaten van een wijziging van de eis verbonden zijn.